

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
موزه هنرهای معاصر تهران
تهران

● دو گزارش از موزه هنرهای معاصر تهران

دو گزارش از فعالیتهای موزه هنرهای معاصر تهران

موزه هنرهای معاصر تهران در کنار فعالیتهای هنری و ارزشمند خود، دو نمایشگاه بزرگ را با مدیریتی در خور تحسین در معرض دیدار دوستداران فرهنگ و هنر ایران و جهان قرارداد که مورد توجه قرار گرفت. در این شماره گزارشی از این دو نمایشگاه را خواهید خواند. نمایشگاه اول اختصاص دارد به بررسی جنبشهای هنری قرن بیستم که تحت عنوان «اکسپرسیونیسم انتزاعی» از هشتم بهمن ماه ۱۳۸۱ آغاز شده و تا ۳۱ تیرماه ۱۳۸۲ ادامه خواهد یافت.

در یادداشتی از رابرت مادرول آمده است که: «باید بگویم که اکسپرسیونیسم انتزاعی اساساً پاسخی رمانتیک است به زندگی مدرن - سرکش، فردگرایانه، نامتعارف، حساس و عصبی، باید بگویم که این نگرش از احساس راحت نبودن در جهان ناشی شد. ممکن است که منشاء این احساس تا اندازه‌ای به فروپاشی مذهب و سست شدن پیوندهای درون جامعه و خانواده مربوط باشد، من نمی‌دانم...

در یادداشتی که استاد روئین پاکباز برای کتاب گزیده مجموعه آثار نمایشگاه نوشته‌اند به زمینه اجتماعی بروز این جنبش هنری اشاره شده است. در بخشی از این مقدمه می‌خوانیم: در پی ظهور فاشیسم در اروپا و شروع جنگ جهانی شمار زیادی از روشنفکران و هنرمندان اروپایی - از جمله سورتالیست‌های برجسته‌ای مانند برتن، ارنست، ماسن و ماتا - به ایالات

● دیوار و سرو ۱۳۸۰ - برنز، ۷ × ۱۴/۵ × ۴۶ سانتی متر

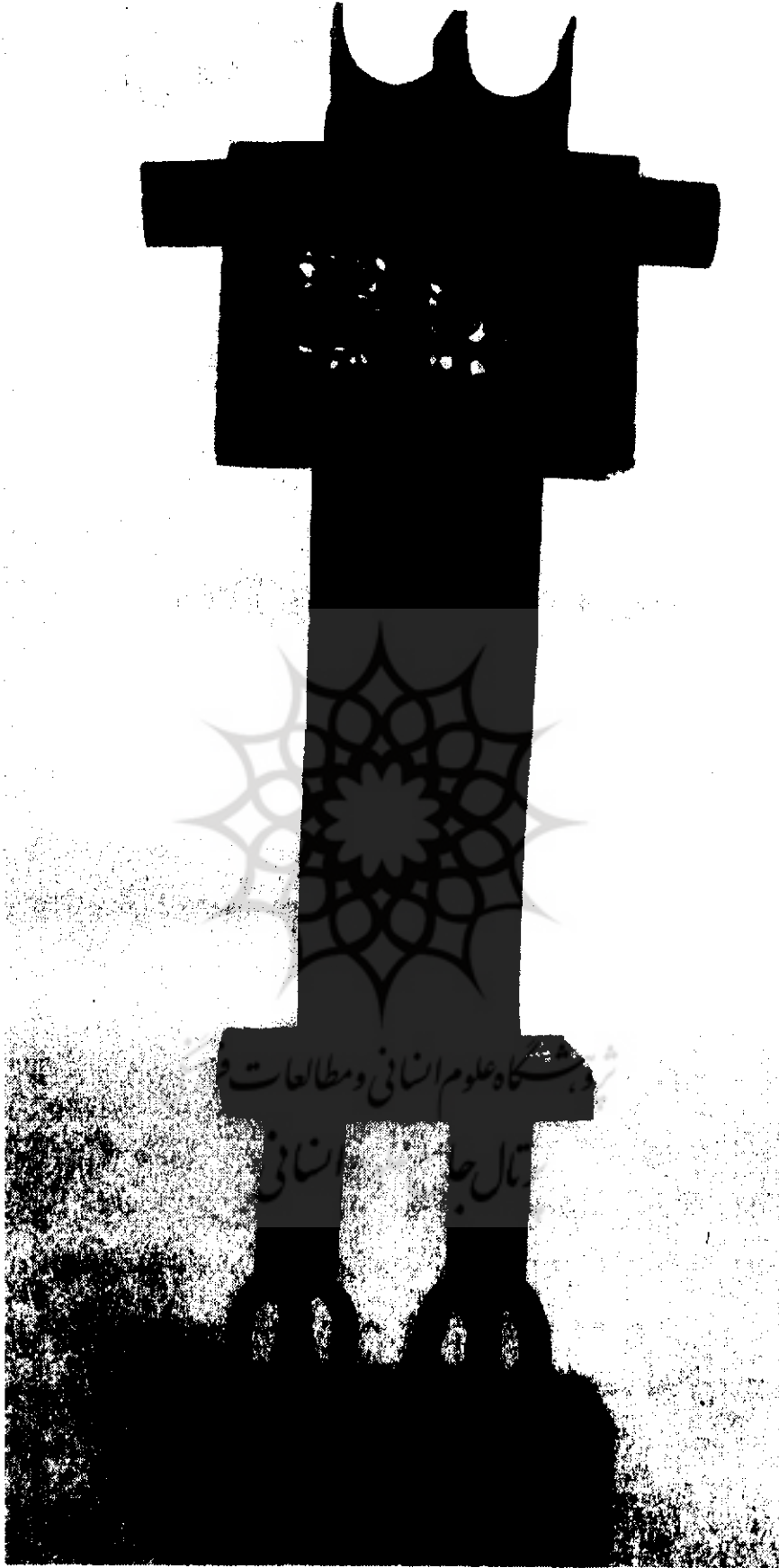

● پرویز تناولی در جلسه سخنرانی

متحده مهاجرت کردند و اکثراً در نیویورک اقامت گزیدند. حرکتی که مهاجران در جو هنری آمریکا پدید آوردند به جنبش اکسپرسیونیسم انتزاعی (مکتب نیویورک) انجامید. در واقع نقاشی جدید آمریکایی از تلفیق تاثیرات مختلف حاصل شد. نقاشان جوان آمریکایی ایده «فضای کم عمق» را از کوبیسم، و ایده بدیهه‌نگاری روانی و روش اتوماتیسم را از سورتالیسم گرفتند و به نتایج تازه‌ای در هنر انتزاعی دست یافتند. بسیاری از آنان با نظریه «ناخودآگاه جمعی» یونگ آشنا شدند و برخی نیز به مناسک سرخپوستان آمریکا، عرفان خاور دور و بینش ذن روی آوردند. در نمایشگاه «اکسپرسیونیسم انتزاعی» آثاری از جکسن پالاک، ویلم دکونینگ، فرانز کلاین، رابرت مادروول، ادلف گاتلیب، مارک راتو، مارک توبی، ژان فتریه، هانس هارتونگ، پی‌یر سولاژ، آنتونیو تائیس، ژان پل ریویل، آنتونیو سائورا، فریتس وینتر، هلن فرانکن تالرو سم فرانسیس در معرض نمایش گذاشته شده است.

آثار مجسمه و نقاشی پرویز تناولی

مجموعه وسیعی از آثار استاد پرویز تناولی مجسمه‌ساز، نقاش، پژوهشگر و مجموعه‌دار ایرانی برای نخستین بار در موزه هنرهای معاصر تهران به نمایش در آمد. نمایشگاه آثار مجسمه و نقاشی پرویز تناولی عصر روز دوشنبه هفتم بهمن ماه طی مراسمی

● پیام آور (۱)، ۱۳۴۱ - برنز، ۲۰ × ۴۰ × ۹۷ سانتی متر

● مهندس کاظمی، محیط طباطبایی و خسرو جردی در نمایشگاه تناولی

با حضور مقامات عالی رتبه فرهنگی کشور، هنرمندان و سفرای خارجی مقیم تهران در هفت گالری این موزه گشایش یافت.

در این نمایشگاه تعداد ۹۰ مجسمه برنز، فایبرگلاس و سرامیک استاد تناولی در ابعاد مختلف به همراه ۴۲ اثر نقاشی و لیتوگرافی متعلق به این هنرمند که از مجموعه‌های خصوصی و همچنین مراکز دولتی داخل و خارج کشور گردآوری شده است در معرض دید عموم قرار گرفت.

این نمایشگاه که گستردگی آن در خصوص نمایش آثار مجسمه و نقاشی یک هنرمند نوگرا و برجسته کشور طی سالهای اخیر تاکنون در موزه هنرهای معاصر تهران بی نظیر است فرصت مغتنمی را برای افزایش اطلاعات و آگاهی‌های علاقمندان به ویژه دانش‌پژوهان و محققان هنری کشور مهیا می‌سازد تا با روند فعالیت این هنرمند از ابتدا تا حال، آشنا شوند.

استاد تناولی که چندی پیش دبیری سومین دو سالانه مجسمه‌سازی تهران را برعهده داشت طی بیش از ۴۰ سال فعالیت هنری خود ضمن تألیف و انتشار چندین کتاب و مقاله با شرکت در نمایشگاه و بینال‌های بزرگ هنری دنیا موفق به کسب جوایز متعدد شده است.

استقبال عموم از آثار وی در ایران و بسیاری از اماکن عمومی و مراکز هنری اقصی نقاط جهان همچون موزه هنر مدرن نیویورک، موزه هنر مدرن وین، پارک المپیک سئول، انستیتو

● دست بر دست، ۱۳۷۹ - برنز، ۵۱ × ۲۵ × ۱۲/۵ سانتی متر

● دکتر علیرضا سمیع آذر و پرویز تناولی در مراسم افتتاحیه

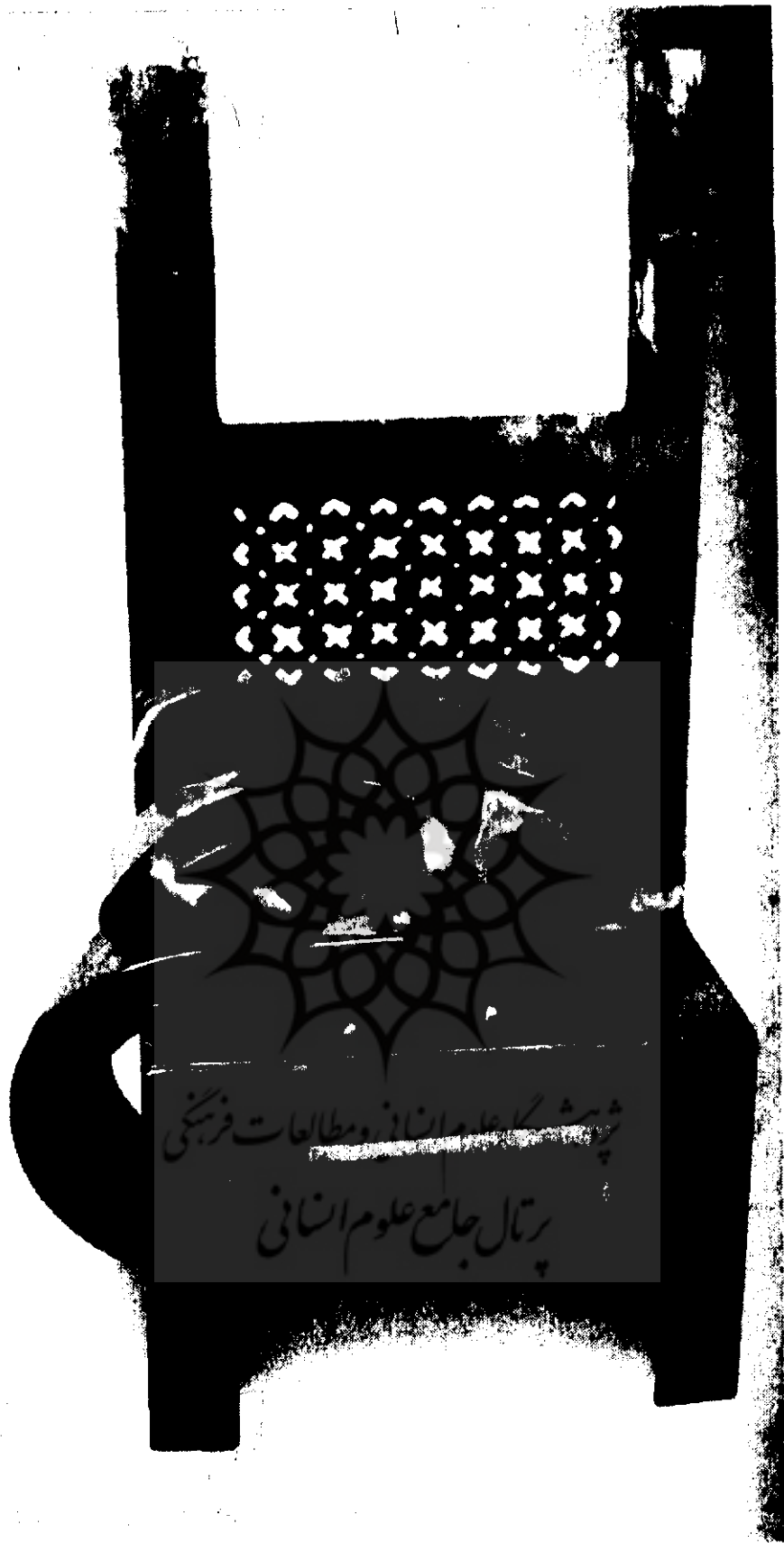
هنرهای میناپولیس آمریکا، گالری گری دانشگاه نیویورک، موزه مجموعه لودویک آخن، بنیاد نور لندن و... همواره موجب افتخار هنردوستان ایرانی بوده است.

بخشی از نمایشگاه حاضر به «هیچ»های تناولی اختصاص یافته که خود او گفته است زمانی پیش از این آرزو داشته کارخانه «هیچ»سازی اش به کار بیافتد و این «هیچ»ها حتی در سوپر مارکت ها به فروش برسند.

این «هیچ»ها که دوره ای از زندگی هنرمند را پر کرده اند و روزگاری او را سرگرم داشته اند، در واقع «هیچ» نیستند، بلکه شکل های معناداری هستند که گذشته از زیبایی، بخشی از عرفانیات ایرانی را در خود نهفته دارند.

بهترین «هیچ» او به شکل نستعلیق، سال های دراز در مقابل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوان به تماشا گذاشته شده بود که شاید جای مناسبی نبود اما از تبعید شدن به انبار موزه ها بهتر بود. این «هیچ» در مرکز «هیچ»های دیگری که او کار کرده اکنون در موزه هنرها به تماشا گذاشته شده همچنان که یک «هیچ» نمادین به رنگ قرمز در مقابل موزه در ایام برقراری نمایشگاه بر پا شده است.

هیچ در فرهنگ ایرانی، بویژه در زبان شاعران بسیار جلوه کرده و معنا یافته است. شاید مهمترین آنها شعری باشد که در روزگار ما مهدی اخوان ثالث با مطلع «هیچم و چیزی کم» گفته و

پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

● صندلی میج (۲)، ۱۳۵۲ - برنز، ۲۶ x ۴۵ x ۷۹ سانتی متر

انسان واقعی را در آن نمایان ساخته است.

تناولی نیز درباره «هیچ» های خورد طرف معناداری زده و گفته است: «گر شباهت حیرت آوری که بین هیچ و انسان وجود دارد وجود نداشت، هیچ وقت دست به ساختن آن نمی زدیم.» همزمان با نمایشگاه آثار پرویز تناولی کتابی از سوی موزه هنرهای معاصر تهران از مجموعه «پیشگامان هنر نوگرای ایران» به چاپ آثار پرویز تناولی اختصاص یافته است.

در مقدمه ای که دکتر علیرضا سمیع آذر ریاست مرکز هنرهای تجسمی سرپرست موزه هنرهای معاصر ایران بر کتاب پرویز تناولی نوشته است اشاره ای دارد به زمینه ها و وجوه هنر تناولی که در بخشی از آن می خوانیم: «هر یک از آثار تناولی به شکل بارزی حاکی از جستجوی مستمر در عناصر بدیع سنتی و مکاشفه سازگاری آنها با زبان هنر نوین است. این ظرفیت های متباین یعنی همزیستی خلاقانه روح ایرانی اسلامی با جلوه های امروزی هنر، نوعی دلپذیری مسحور کننده در آثار این هنرمند بزرگ پدید آورده و نه تنها هنردوستان ایرانی، بلکه صاحب نظران معتبر جهانی را نیز به تحسین واداشته است. اما جلوه درخشان تر اثر تناولی آنجا پدیدار می شود که او به معرفی تجانس شکلی عناصر ملی و سنتی اکتفا نکرده و در سلوکی مقدس به کشف معانی و درک ارزشهای آنها دست می یازد. جستجوهای تناولی در صیوریت شکل و معنا در هنر ایرانی به آفرینش مجسمه محدود نبوده است، چه او با گردآوری مجموعه وسیعی از قالیچه، گلیم و اشیاء رایج در سنتهای زیستی ایرانیان، اهتمامی در خور تقدیر در معرفی این مرز و بوم مصروف داشته است...»

از جمله دیگر مراسم سخنرانی پرویز تناولی در دوشنبه ۲۸ بهمن ماه با عنوان «افتادن فرهاد» بود که مورد توجه دانشجویان و علاقمندان قرار گرفت.

همزمان با نمایشگاه جلسه نقد و بررسی آثار پرویز تناولی در سالن اجتماعات این موزه در عصر دوشنبه ۱۹ اسفند ماه با حضور دوستان و هنردوستان برگزار شد. در این جلسه چند تن از کارشناسان از جمله دکتر جواد مجابی، مهدی سبحانی، همایون عسگری و سعید فراهانی به سخنرانی پرداختند.

آخرین فعالیتی که در کنار برگزاری نمایشگاه اتفاق افتاد سخنرانی دیگری از پرویز تناولی بود که تحت عنوان «پیرامون فرش و قالی ایران» در عصر روز سه شنبه ۲۶ فروردین ماه در موزه برگزار شد. تناولی که خود از مجموعه داران خصوصی در زمینه گلیم و فرش ایران است با بررسی فرشهای خود همراه با نمایش اسلاید در خصوص هنر قالیبافی مطالب ارزشمندی را ارائه کرد.